

**6D011900 – «Шетел тілі: екі шетел тілі» мамандығы бойынша
философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін дайындаған Муратова
Лаура Муратқызының «Рухани жаңғыру» ұлттық бағдарламасы
аясында тілдерді оқытудың ғылыми-педагогикалық негіздері»
тақырыбында жазылған диссертациясы бойынша
Андатпа**

Зерттеу тақырыбының өзектілігі үш негізгі зерттеу қадамын анықтайтын бірнеше позицияларға негізделген.

Біріншіден, қазіргі әлемдегі әлеуметтік-экономикалық және саяси өзгерістердің жоғары динамизміне байланысты тілді оқыту ешқашан өзектілігін жоғалтпайды. Тілдік білім берудің күрделі аспектілерінің бірі бола отырып, Қазақстанда соңғы жылдары тілді оқыту, үш тілде білім беруді енгізуге түрткі болды. Аталмыш процесс үштілділік бағдарламасының ресми нәтижелері мен Қазақстанның нақты аймақтарындағы тәуелсіз сарапшылар мен әлеуметтанушы зерттеушілер ұсынған нәтижелер арасындағы сәйкессіздіктерге байланысты қиындық тудырды, әлі де қарастыруды қажет етуде. Дегенмен, жоғарыда тілге тиек етілген салада оң динамика берілген және Астана, Алматы, Қарағанды сияқты Қазақстанның ірі қалаларында үштілділік бағдарламасын жүзеге асыруда елеулі табыстар көрсетілуде. 2007 жылдан бастап «Тілдердің үштұғырлығы» мәдени бағдарламасы инновацияларды қабылдауға қажетті барлық кезеңдерден өтті. Сонымен, бүгінгі таңда аталмыш идея «100 қадам», Ұлт Жоспары сияқты ресми құжаттарда оң шешімін тауып, білім беру жүйесінде өзіндік мықты ұстанымы бар. Шетел тілі, көптілді және үштілді білім беру Тұжырымдамалары, білім берудің Мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттары (барлық деңгейлері), Тілдік пәндер бойынша үлгілік оқу бағдарламалары және Үлгілік оқу бағдарламалары соның дәлелі болмақ. Тіл үйрету мәселелерінің дидактикалық құрамдас бөлігі бүгінгі таңда осы аспектіде барынша дамыған сияқты. Сонымен қатар, ғылыми әзірлемелердің ауқымы өте кең. Олардың барлығы дерлік тілдің қатысымдық сипатына назар аударады, басқаша айтқанда, лингводидактикада тіл, ең алдымен, оқу пәні және оқыту құралы ретінде қарастырылады.

Екіншіден, іргелі зерттеулердің басым көпшілігі қолданбалы ғана емес, сонымен қатар нақты контексте жүзеге асырылатындығын айту керек. Бұл тұрғыдан алып қарасақ зерттеулерімізді жаңалық деп те айта алмаймыз, яғни мұндай контекст бәріне белгілі «Рухани Жаңғыру» бағдарламасы деп аталатын қоғамдық сананы жаңғыртудың ұлттық бағдарламасында да айтылған. Осы аспектіде біздің зерттеуіміздің өзектілігі, елдің академиялық қоғамдастығы ресми директивалар шеңберінде Бағдарламаны жеке бөлшектеп, көбінесе формальды түрде жүзеге асыру мәселесін қарастыру болмақ. Әдетте, оны жүзеге асыру міндеттерін ұлттық деңгейдегі ресми құрылымдар арқылы алға қоюымыз қажет, яғни, мұғалімдердің аталмыш мәселелерді шешуде әлі де

бастамасы аз және «Рухани Жаңғыру» құндылықтарын оқу үдерісіне енгізуде біршама осалдықтар бар.

Әрине, жоғарыда көрсетілген ойлар ұстаздардың назарынан тыс қалмады. «Рухани Жаңғыру» қағидаларын қазақстандық мектептердің оқу-тәрбие үрдісіне енгізу мүмкіндіктерін анықтау мәселелеріне арналған ғалымдардың зерттеулері бар және біздің зерттеуіміз үшін қызығушылық танытатын мәселе – Бағдарлама идеяларына оқушылар мен мұғалімдердің арасында құндылық қатынастары қалыптасуымен байланысты екендігінде, алайда, мектептің оқу-тәрбие үрдісі жалпы тәсілдерге негізделіп жүргізіледі және осы бағдарламаны іске асырудың нақты тетіктері жоқ, ал бүкіл білім беру және тәрбие үдерісі жекелеген іс-шаралар мен акциялармен ғана шектеледі, яғни қай жағынан алсақ та тиімсіз болмақ.

ЮНЕСКО-ның болашақ білім беру мәселелері жөніндегі халықаралық комиссиясы білім берудің белгілі бір тәсілдері негізінен таусылғанын және білім беру жүйесі білім берудің бар құндылықтары мен қағидастарын жаңартуға және қалпына келтіруге бағытталған трансформацияны қажет ететінін айтты. Жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтар оқыту мазмұнының өзегі болуы тиіс. Аталған тұжырымдаманы мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев 2022 жылғы 21 қаңтарда отандық бизнес өкілдерімен кездесуінде бірнеше рет атап өтті, яғни білім беру стандарттарын қайта форматтауға, білім алушыларды жаңа Қазақстанның жас ұрпағын тәрбиелеу үшін қазақстандық қоғамдастықтың ұлттық құндылықтарымен таныстыруға бағытталған білім беру процесінің мазмұнын күшейтуге баса назар аударылды. Сондықтан осы тұрғыда «Рухани Жаңғыру» бағдарламасының ережелерін мектептің білім беру үрдісіне интеграциялау осы бекітуді іске асыруға айналуы мүмкін. Мемлекет басшысы Жолдауында тілдерді оқытуды күшейту қажеттігін атап өтті, өйткені тілдер - коммуникативтік құндылық, ал оқушылардың оларға құндылық қатынасын қалыптастыру оқыту мен тәрбиелеудің өзекті міндеттерінің бірі болып табылады, өйткені тілдерді меңгеру арқылы табысқа жетуге ықпалы зор.

Қалыптасқан құндылықтарды жалған және деструктивті құндылықтармен алмастыру арқылы көрсетілген моральдық-адамгершілік, рухани және мәдени құндылықтар дағдарысы аясында балалар мен жасөспірімдерді қазіргі қазақстандық қоғамдастық үшін өзекті құндылықтар жүйесіне тарту мәселелері өзекті болмақ. Осы орайда Н. Ә. Назарбаевтың: «Жаңа үлгіні жаңғыртудың бірінші шарты бұл – өз мәдениетін, өзінің ұлттық кодын сақтау» деген пікірі маңызды. Сонымен қатар айтылған сөздің мәнін терең түсіне отырып, біз М. Әшімбаев ұсынған «ұлттық код» ұғымын ашып түсіндіруді жөн көрдік: «Кез келген елдің ұлттық кодының негізінде осы халықтың тілі, оның мәдениеті, дәстүрлері мен діні жатыр. Бұл элементтердің бірегей комбинациясы кез келген халықтың бірегей ұлттық кодын жасайды».

Осылайша, нақты ұлттық код ұғымы біз зерттеп отырған мәселенің екі аспектісі арасындағы байланыстырушы буын болып табылады: тілдерді оқыту және «Рухани жаңғыру» ұлттық бағдарламасының құндылықтарын алға қарай жылжыту.

Алғаш ұлттық кодты түсінуге бет бұрған кезде, әлеуметтік және этноәлеуметтік құндылықтармен байланысты болғандықтан, осы тұрғыда құндылықтар жүйесі тілдерді оқыту мәселелерін қарастырудың бастапқы ұстанымы болып отыр. Басқаша айтқанда, біздің зерттеуімізде тіл, ең алдымен, тілдің қарым-қатынас құралы ретіндегі рөлін жоққа шығармайтын құндылық ретінде қарастырылады. Сондықтан «Рухани жаңғыру» бағдарламасы аясында тілдерді оқыту мәселелерін зерделеу барысында, біздің назарымыз білім алушыларды әлеуметтік және жеке маңызды құндылықтар жүйесіне тарту мәселелеріне қарай аударылмақ. Бұл ретте зерттеу дискурсы білім беру тілдік ортада «Рухани жаңғыру» құндылықтарын алғы қарай жылжытумен айқындалады.

Осыған байланысты біздің зерттеуіміздің өзектілігі, жұмыс істейтін мұғалімдер мен студенттер-болашақ мұғалімдер арасында жүргізілген әлеуметтік сауалнаманың нәтижелерімен расталады. Жалпы сауалнаманың негізгі қорытындысына тоқталсақ, болашақ педагогтар «Рухани жаңғыру» бағдарламасын іске асыру мәселелері бойынша әлі жеткілікті хабардар емес. Сонымен қатар, бағдарламаның идеялық хабарын тұтастай түсінбейінше, олар оны өздерінің жеке кеңістігіне мен құндылықтар жүйесіне қолдана алмайды. Алайда, жұмыс істейтін мұғалімдердің жауаптарында сәл өзгеше көріністі байқауға болады: яғни бағдарламаның негізгі жобаларын іске асыруды бағалауда белсенділік таныта білді.

Сонымен қатар, базалық жобалардың ішінен «Қазақ тілін латын әліпбиіне көшіру» және «Қазақстанның 100 жаңа есімі» атты жобалар респонденттер үшін неғұрлым түсінікті және тартымды екенін атап өткен жөн, сондай-ақ «Туған жер» жобасы әсіресе қазақ тілді респонденттер үшін ең аз танымал жоба болды.

Зерттелетін саладағы ғылыми әзірлемелерге қатысты.

Тілдік, атап айтқанда, шет тілдік білім беру теориясының дамуына бірқатар отандық және шетелдік ғалымдардың еңбектері елеулі үлес қосты. Бұл тұрғыда біздің зерттеуіміз үшін С.С. Құнанбаева мен Б.А. Жетписбаеваның, докторлық диссертацияларының әдіснамалық маңызы ерекше, олардың біріншісінде шетел тілдерін деңгейлік оқыту қажеттілігі негізделді, екіншісінде тілдер мен мәдениеттерді бірлесіп оқыту қағидаты, сондай-ақ, көптілді білім беру аясында «білімнің қосарланған кіруі» қағидаты өзектендірілді.

Шетел тіліндегі білім беру шеңберінде шетел тілдерін оқыту теориясына арналған Н.Д. Гальскованың; барлық тілдердің жүйелі энциклопедиясының жоспары ұғымын енгізген В. Гумбольдттың; Ю. В. Рождественскийдің, В. С. Юрченконың, А. А. Гируцкийдің, В. А. Звегинцевтың, жалпы тіл білімі, тілдік білім философиясы және лингвистикалық теория мәселелеріне арналған; тілдік білім берудің коммуникативтік аспектісі бойынша Г.В. Колшанскийдің, И.А. Малковскаяның, П.В. Сысоевтың, С.Г. Тер-Минасовтың еңбектері қарастырылды.

Сонымен қатар, жоғарыда келтірілген және басқа дереккөздерге шолуда тілдік, шет тілдік, көптілді білім берудің әртүрлі аспектілерін қарастырған кезде әлеуметтік құндылықтар жүйесі контекстіндегі тілдерді оқыту мәселелері толық талдаусыз және егжей-тегжейлі зерттелмей қалатынын көрсетеді.

Осыған байланысты білім беру аксиологиясы саласындағы ғылыми әзірлемелер біздің зерттеуіміз үшін ерекше қызығушылық тудырады. Ғылымның осы бағытын дамытуға бірқатар қазақстандық және шетелдік ғалымдар өз үлестерін қосты, атап айтқанда педагогикадағы аксиологиялық көзқарас, оқыту мен тәрбиелеудің бірлігі, сондай-ақ тілдерді оқытудың жоғары оқу орындарының жүйесі тұрғысынан тіл білімінің әлеуметтік-философиялық, ғылыми-әдістемелік аспектілері мәселелерін зерттеді.

Тілдерді оқыту процесінде оқушыларда құндылық бағдарларын қалыптастыру мәселелеріне арналған ғалымдардың еңбектері (А.Ш. Таркаховтың, лингвистикалық білімнің аксиологиясы (Н.Ю. Гузевтің), іскерлік ағылшын тілі сабақтарында құндылыққа бағдарланған оқыту (И. А. Модиннің Н.А. Мартыновтың), орыс тілі сабақтарында оқушылардың құндылық бағдарларын қалыптастыру (О. И. Липиннің, ағылшын тілі (М.А. Уайхановтың) ерекше назар аударады.

Сонымен, біздің зерттеудің үш негізгі аспектісін алғашқы зерттеу барысында қазақстандық қоғамдастық үшін «Рухани жаңғыру» бағдарламасының қағидаттарын ілгерлетудің стратегиялық маңызды міндеттерін шешу қажеттілігіне қарамастан, білім беру жүйесінде оқушыларды жеке және әлеуметтік маңызы бар құндылықтарға баулудың негізгі актері ретінде әлі күнге дейін жүйелік сипаттағы тиісті тетіктер жоқ екендігін айғақтайды. Атап айтқанда оқушыларды «Рухани жаңғыру» құндылық қатынастарының контекстіндегі тілдерді оқыту мәселесіне де қатысты.

Сонымен қатар ғылыми әдебиеттерді зерделеу негізінде біз құндылықтар контекстінде тілдерді оқытудың ғылыми-педагогикалық негіздері, біріншіден, тілдік білім беруді аксиологияландыру мәселесімен, екіншіден, білім алушыларда құндылық бағдарларын қалыптастыру мәселелерімен, тұтастай алғанда және зерттелетін тілдерге құндылық қатынасын, атап айтқанда, детерминирленген деген нық сенімге келдік. Басқаша айтқанда, біз қарастырып отырған тілдерді оқыту мәселесінің аксиологиялық контексті, ең алдымен, білім алушылардың тілдерге құндылық қатынасын зерттеудің қажеттілігі мен өзектілігін анықтайды. Осылайша, біздің зерттеудің әдіснамалық проблемалық өрісін анықтауда біз білім алушылардың өздері оқитын тілдерге құндылық қатынасын қалыптастыру мәселелерін зерделеу қажеттілігіне көз жеткіздік.

Жоғарыда айтылғандардың негізінде оқушыларды «Рухани жаңғыру» құндылықтарына баулу қажеттілігі мен тілдерді оқыту кезінде педагогтардың берілген бағдарламаның тәрбиелік әлеуетін пайдалануының жеткіліксіздігі арасындағы қайшылықты айту орынды болып отыр.

Дей тұрғанмен қарама-қайшылық, сұрақтарға жауап іздеуде кездесетін зерттеудің негізгі мәселесін айқындады: «Рухани жаңғыру» құндылықтары аясында оқушыларды тілдерге оқытудың педагогикалық негіздері қандай?", «Оқушыларды «Рухани жаңғыру» құндылықтарымен таныстыру тілдерді оқыту үдерісіне қалай әсер етуі мүмкін?», Мектепте тілдерді оқыту үдерісіне «Рухани жаңғыру» құндылықтарын қалай енгізуге болады?».

Аталған мәселе диссертация **тақырыбын** келесідей тұжырымдамен негіздейді: «Рухани жаңғыру» ұлттық бағдарламасы аясында тілдерді оқытудың ғылыми-педагогикалық негіздері».

Зерттеу нысаны: оқушыларды «Рухани жаңғыру» құндылықтарына баулу контекстінде тілдерді оқыту үдерісі.

Зерттеу пәні: оқушыларды «Рухани жаңғыру» құндылықтарына баулу жағдайында тілдерді оқытудың педагогикалық негіздері (6 және 8 сынып мысалында)

Зерттеу мақсаты: оқушыларды тілдерге деген құндылық қатынасын қалыптастыруға бағытталған «Рухани жаңғыру» құндылықтарына баулу жағдайында тілдерді оқытудың педагогикалық бағдарламасын ғылыми негіздеу және әзірлеу.

Зерттеу гипотезасы: «Рухани жаңғыру» бағдарламасы аясында тілдерді оқытудың Педагогикалық Бағдарламасы оқушылардың тілдерге деген құндылық қатынасын қалыптастыруға және дамытуға *бағытталған жағдайда* қажетті болады, *өйткені* мұндай оқытудың ғылыми-педагогикалық негіздерінің негізгі құрамдас бөлігі тілдерге құндылық қатынасы болып табылады.

Мақсатқа жету және гипотезаны тексеру үшін келесі **зерттеу міндеттері** анықталды:

1) оқушылардың тілдерге құндылық қатынасын қалыптастыру үшін аксиологиялық тәсілдің әдіснамалық маңыздылығын негіздеу;

2) мектеп ортасында тілдерді оқытуда «Рухани жаңғыру» идеяларының педагогикалық әлеуетін анықтау;

3) оқушыларды «Рухани жаңғыру» құндылықтарына баулу жағдайында тілдерді оқытудың педагогикалық бағдарламасын әзірлеу;

4) мектептегі білім берудің нақты тәжірибесінде әзірленген педагогикалық бағдарламаның дұрыстығын тексеру.

Зерттеу әдістері.

Бірінші мәселенің шешімін табу үшін, қол жетімді мәліметтерден алынған ғылыми әдебиеттер мен ғылыми ақпаратты теориялық талдау әдістері қолайлы болмақ. Мұндай талдаудың күтілетін нәтижесі: 1) зерттеудің негізгі тұжырымдамасының мәнін нақтылау және ашу, атап айтқанда «тілге құндылық қатынасы»; 2) оқушылардың оқылатын тілдерге құндылық қатынасының қалыптасу критерийлерінің, деңгейлерінің, көрсеткіштерінің жүйесі; 3) оқытылатын тілдерге деген 6 және 8 сынып оқушыларының

құндылық қатынасының психологиялық-педагогикалық диагностикасының құралдары болып табылады.

Екінші мәселені шешу үшін зерттелетін мәселе, әлеуметтанулық сауалнама, сұхбат, оқушылар, мұғалімдер мен ата-аналар арасында сауалнама жүргізу саласындағы ресми құжаттаманы және басқа эмпирикалық материалдарды зерделеу әдістері, сондай-ақ статистикалық деректерді жинау, жүйелеу және математикалық өңдеу әдістері қолайлы. Бұл жағдайда күтілетін нәтиже 6 және 8 сынып оқушыларының үш тілді білім беру контекстінде оқылатын тілдерге құндылық қатынасының бастапқы күйі болып табылады, яғни біз екінші (қазақ тілі қазақ тілінде оқытпайтын мектептерде - Т2, орыс тілі орыс тілінде оқытпайтын мектептерде – Я2) және үшінші тіл (ағылшын тілі – L3) туралы айтып отырмыз.

Алғашқы екі міндетті шешу барысында алынған нәтижелер үшінші нәтиженің – мектеп оқушыларын мектеп ортасында «Рухани жаңғыру» бағдарламасының құндылықтарына баулу жағдайында тілдерді оқытудың Педагогикалық бағдарламасының негізділігі мен дұрыстығын қамтамасыз етеді, оны әзірлеудің негізгі әдістері қоғамдық рухани жаңғыру контекстінде тілдерді оқытуға байланысты бұрын алынған тұжырымдарды теориялық тұжырымдау, жобалау және экстраполяциялау болып табылады.

Төртінші мәселені шешудің негізгі әдісі - педагогикалық эксперимент, педагогикалық бойлық бақылау, алынған статистикалық деректерді салыстырмалы және корреляциялық талдау, мектептің нақты оқу процесінде практикалық тексеру арқылы зерттеу нәтижелерін сынау, семинарлар мен конференциялардағы баяндамалар, ғылыми материалдарды ашық баспасөзде жариялау болып табылады. Төртінші мәселені шешудің нәтижесі оқушыларды "Рухани жаңғыру" құндылықтарына баулу жағдайында тілдерді оқытудың әзірленген педагогикалық бағдарламасының табыстылығын бағалау болып табылады. Бұл ретте, осы бағдарламаның табыстылығының өлшемі оқушылардың оқитын тілдерге (Т2, Я2, L3) құндылық қатынасының қалыптасу деңгейінің көрсеткіштерінің динамикасы болып табылады.

Барлық негізгі төрт нәтиже зерттеу гипотезасын ұсынуға және тексеруге негіз болып табылады.

Алынған нәтижелердің **дұрыстығы мен негізділігі** диссертациялық жұмыстың зерттелетін проблемасы мен ғылыми бағытына сәйкес келетін зерттеудің мақсаттары мен міндеттеріне сәйкес келетін ғылыми зерттеу әдістерінің кешенін қолдану арқылы қамтамасыз етіледі.

Ғылыми жаңалығы және теориялық маңыздылығы

Зерттелетін мәселе бойынша теориялық және эмпирикалық материалдарды талдау қорытындылары мен қорытындылары алынған нәтижелердің ғылыми жаңалығы туралы бекітуге мүмкіндік береді, өйткені Қазақстанның педагогикалық ғылымында тілдерді оқыту мәселелері алғаш рет оқушыларды «Рухани жаңғыру» құндылықтарына баулу контекстінде қарастырылады, сондықтан біз ұсынған Педагогикалық бағдарлама жаңашылдықтың жеткілікті дәрежесін талап етеді. Зерттеудің теориялық маңыздылығы жұмыста тілдерді оқыту үдерісінің аксиологиялық (тәрбиелік)

компоненті ретінде дидактикалықта емес, көп көңіл бөлінетіндігінде болып отыр. Нәтижесінде оқушылардың зерттелетін тілдерге құндылық қатынасын қалыптастырудың шұғыл қажеттілігі негізделеді, басқаша айтқанда, грамматикалық және коммуникативті тәсілдерді сақтай отырып және оңтайлы үйлестіре отырып, Тілдерді оқытудың аксиологиялық тәсілі өзектендіріледі.

Жұмыстың практикалық маңыздылығы, әзірленген Педагогикалық бағдарлама, педагогикалық және ата-аналар қауымына кең ауқымды пайдалы және қызықты болуы мүмкін, сонымен қатар мұғалімдердің кәсіби қажеттіліктеріне сәйкес кешенді түрде де, жеке фрагменттерде де нақты білім беру тәжірибесінде қолданылуы мүмкін.

Қорғауға шығарылатын негізгі ережелер

1. Аксиологиялық өлшемде оқушылардың тілдерді оқытудағы табыстылығының жалпы және негізгі өлшемі, олардың зерттелетін тілдерге құндылық қатынасын қалыптастыру болып табылады. Тілге құндылық қатынасы – бұл белгілі бір қауымдастықтың тарихы мен мәдениетіне қызығушылық танытатын, тілді сақтау мен дамытудың ұлттық қазына ретінде және ұрпақ субмәдениеттерінің өзара әрекеттесуінің жалғыз көзі ретінде түсінуде, тіл мен мәдениеттің тарихи қатынастарының жеке және әлеуметтік мағынасын түсінуде көрінетін мінез-құлық императиві құрылатын ұлттық кодтың негізі, сайып келгенде, позитивті ұлттық бірегейлік пен жеке тұлғаның өзін-өзі тануын қалыптастырудың кепілі. Сондықтан тұжырымдаманың мұндай түсіндірмесі аксиологиялық ғылымның теориялары мен ережелеріне негізделген. Сонымен қатар, педагогикалық аксиологияға проекцияда құндылықтардың мәні-олар білім берудің мазмұны мен мақсаттарын ғана емес, сонымен қатар оларды жүзеге асырудың әдістерін, құралдары мен технологияларын да қамтиды, осылайша бүкіл білім беру процесінің тәрбиелік әлеуетін жаңартады. Бірақ, ең алдымен, құндылықтардың моральдық әрекетін білу және түсіну маңызды. Осыған сүйене отырып, тілдерге құндылық қатынасының негізгі компоненттері анықталды: эмоционалды-мотивациялық, оның ішінде тұлғаның құндылық бағыты, тілдерді оқуға деген қызығушылық және тілдерді үйренуге деген мотивация; тілдерді зерттеудегі мақсат қоюды көрсететін когнитивті-лингвистикалық; этикалық тілдік позицияда және тілге және оның сөйлеушілеріне құрметпен айқын көрінетін белсенді-прагматикалық бағыттары.

2. Ең алдымен мектеп ортасында тілдерді оқытуға арналған «Рухани жаңғыру» бағдарламасының педагогикалық әлеуеті оның сабақтастық, жүйелілік, кешенділік, яғни «Мәңгілік Ел» патриоттық актісі, ал постреквизит – «Ұлы даланың жеті қыры» бағдарламасы (Назарбаев, 2018) сияқты қағидаттарға сәйкестігінен тұрады. Екіншіден, «Рухани жаңғыру» бағдарламасының құрылымында теориялық (қоғамдық сананы жаңғыртудың алты қағидаты) және практикалық (алты базалық жоба) бөліктері берілген. Үшінші қағида, Бағдарламаның 4 кіші бағдарлама мен 12 арнайы жобаны біріктіретіндігімен көрінеді. Бағдарламаны педагогикалық тұрғыдан түсіндіру мектеп оқушыларын ұлттық қана емес, сонымен бірге жаһандық контексте де жоғары әлеуметтік құндылықтар жүйесіне тарту қажеттілігін өзектендіреді.

Жалпы, «Рухани жаңғыру» идеясы бүгінде қазақстандықтардың жас ұрпақ тәрбиелеудің нақты идеологиялық тетігі екендігі мәлім.

3. Оқушыларды «Рухани жаңғыру» құндылықтарына баулу жағдайында тілдерді оқытудың педагогикалық бағдарламасы: 1) оқушылардың оқитын тілдерге құндылық қатынасын қалыптастыруға бағытталғандығын түсіндіретін және өзекті мақсаттар, міндеттер мен қағидаттар жиынтығын көрсететін тұжырымдамалық бөлімді; 2) құндылық көзқарастар контекстінде тілдерге құндылық қатынасты қалыптастырудың мақсаттары мен міндеттерін іске асыру жөніндегі шараларды 3) педагогтерге арналған ««Рухани жаңғыру» құндылықтар контекстіндегі тілдерді оқыту ерекшеліктері» ғылыми-әдістемелік семинарының бағдарламасын; 4) дидактикалық бірліктер жүйесін, атап айтқанда: а) қос тілді оқыту қағидаттарына негізделген градуалдық жаттығулар циклі (қазақша – ағылшынша, орысша – ағылшынша); ә) викториналар, онлайн-викториналар, оның ішінде Ваamboozle дидактикалық ойындар конструкторының көмегімен, оқыту платформасы мен Kahoot мобильді қосымшаларын пайдалана отырып құрастырылған ойындарды және т. б.; б) маршруттық ойындарды; г) үш тілдегі сыныптан тыс сағаттарды; в) жобаларды (сыныптан тыс коммуникативтік және жобалық қызмет) және т. б. қамтиды.

4. Біз әзірлеген Педагогикалық бағдарламаны практикалық тексерудің нәтижелері, оның қалыптасуы, оқушылардың оқитын тілдерге (үш тілде білім беру тұрғысынан екінші және үшінші тілдер) құндылық қатынасының қалыптасу көрсеткіштеріне байланысты деген гипотетикалық болжамымызды растайды.